

Omvandling – RE:purpose

Utlysning
Open call

Hur tar vi vara på, förvaltar och utvecklar det befintliga byggnadsbeståndet för att ge plats för nya funktioner och fler goda bostäder? Hur flyttar vi fokus från enbart nybyggnation till mer av förvaltning och omvandling? Hur kan vi bevara kvaliteter och utveckla värden? Vad behöver förändras i arbetssätt, kalkyler eller regelverk för att detta ska hända?

Utlysningen RE:purpose är ett praktiktäna forskningsprojekt finansierat av Vinnova som ska undersöka dessa frågor och genomförs i samverkan mellan ArkDes, Boverket, Riksantikvarieämbetet och Fastighetsägarna Sverige.

Utlysningen riktar sig till kreativa tvärdisciplinära team av designers, arkitekter, bebyggelseantikvarier och andra för utlysningen relevanta kompetenser som kan bidra till idégenerering kring förvaltning och utveckling av fastigheter genom omvandling till nya funktioner.

Passagenhuset, Kv. Hästen (fd. Kv Torsken).
Bengt Lindroos. 1969. ArkDes samling.

Utlysning
Open call

Bakgrund och syfte

För att minska klimatutsläppen och uttaget av naturresurser måste byggsektorn ställa om till mer resurseffektiva kretslopp. Intresset för cirkulär ekonomi, ombyggnation och god förvaltning har ökat, men den praktiska tillämpningen är fortfarande i sin linda. Trots att de regelmässiga hindren för omvandling av byggnader är relativt få är trögheterna i systemen fortfarande många, och det saknas ett främjandeperspektiv. Praktisk kunskap, nytänkande och ökat fokus på vilka värden som kan skapas för fastighetsägare, brukare och det omgivande samhället kan bidra till att accelerera omställningstakten i sektorn när en byggnad får en ny funktion i stället för att rivas. Att riva och bygga nytt har dominerat branschen de senaste decennierna, vilket resulterat i stor materialåtgång och betydande koldioxidutsläpp. Men historiskt sett har förvaltning, ombyggnad och återbruk varit det vanliga förhållningssättet till vår byggda miljö.

RE:purpose är ett praktisknära forskningsprojekt som genom kunskapsuppbyggnad och spekulativ gestaltning vill undersöka möjliga vägar för att främja en omställning inom bygg- och fastighetsbranschen mot mer av förvaltning och ombyggnad. Praktisknära forskning som förenar teori och praktik är ett viktigt verktyg för att åstadkomma en genomgripande förändring av attityder och praxis inom samhällsbyggandet och för att uppnå de nationella och globala hållbarhetsmålen.

Uppgift och process

Projektet RE:purpose har som syfte att med hjälp av kreativa team ta fram omvandlings- och förvaltningsförslag för fastigheter där såväl hinder och utmaningar med omvandling som de möjligheter, värden och vinster som kan uppstå belyses. Syftet är också att utifrån teamens arbete ta fram förslag på konkreta åtgärder för att minska hinder och öka möjligheter för omvandling.

På tre platser i Sverige kommer lika många tvärdisciplinära team få uppgiften att – genom spekulativ gestaltning – ta fram metoder och modiga förslag som på bästa sätt tar vara på fastigheternas byggda strukturer och befintliga kvaliteter. Respektive tvärdisciplinärt team kommer att få uppdraget att inventera och analysera fastigheten, samt att ta fram ett omvandlings- och förvaltningsförslag innehållande strategi, metod och gestaltungsförslag på hur fastigheten kan omhändertas, omvandlas och förvaltas utifrån den nya föreslagna användningen.

Centralt i projekten är att teamen genom ett utforskande arbetssätt tar fram förslag på innovativ policyutveckling, vilket kan inkludera att testa byggmetoder, arbetsmodeller, kalkyler, tekniker eller designlösningar som kan kräva justeringar i rådande arbetssätt eller befintliga policyer. Teamen ska under projektarbetet identifiera områden där nationell policy, kultur, arbetssätt, metoder, affärsmodeller eller annat hämmar innovation. De ska även identifiera vad som kan förändras för att främja hållbarhet och innovation inom området. Inspiration kan även hämtas från till exempel kulturmiljösektorns förhållningssätt, metoder och traditionella materialkunskap. Teamen ska utveckla skisser, prototyper, simuleringar eller pilotprojekt för att visualisera och testa sina lösningar i praktiken. Detta kan ske genom exempelvis fysiska mock-ups, digitala tvillingar eller småskaliga test.

Utlysning
Open call

Tillsammans med projektledaren på ArkDes och fastighetsägarens representant kommer teamet överens om en tidplan. Teamet kommer att få tillgång till relevanta underlag och utredningar kopplat till tilldelad geografi/fastighet. Till projektet knyts även en sakkunniggrupp, bestående av relevanta praktiker och forskare, som kommer att fungera som stöd för teamet och projektledningen under hela det praktiska forskningsprojektets gång.

De kreativa, tvärdisciplinära teamens test- och analysarbete, omvandlings- och förvaltningsförslag samlas in för att därefter bearbetas och analyseras av projektledningen med stöd av en sakkunniggrupp. Slutresultatet av detta arbete kommer att vila på och vidareutveckla tidigare forskning inom området samt skapa arbetsmetoder, scenarios och lärande exempel för fortsatt innovativ policyutveckling inom ett brett område – med förslag på såväl mjuka som hårda styrmedel.

Deltagande myndigheter tar tillsammans med ArkDes hand om slutresultaten och förmedlar vidare till Rådet för hållbara städer, som är regeringens satsning för hållbar stadsutveckling. Deras grunduppdrag är att skapa förutsättningar för myndighetssamarbete som bidrar till att mål 11 Hållbara städer och samhällen i Agenda 2030 kan uppnås. De myndigheter som ingår i rådet samordnar sig kring sina strategiska verktyg och stärker upp idéer och initiativ för gemensam aktivitet för lärande, insikter och fortsatt arbete.

Projektet innefattar två faser:

Fas 1: Inventering och analys

Den första fasen utgörs av en inventering av fastigheten och dess närområdes materiella och immateriella värden. Inventeringen kan innefatta resurser som kunskap, erfarenheter, kulturhistorisk information, material, relationer och flöden. Inventeringen ska ge en bild av fastighetens strukturer, kvaliteter och värden som kan omvandlas, utvecklas och förvaltas på ett kreativt sätt över tid. Därefter genomförs en analys av utmaningarna utifrån byggnadens förutsättningar. Både inventering och analys ska vara tvärdisciplinär, det vill säga bestå av och integrera metoder, kunskaper och perspektiv från olika kunskapsområden. Denna fas innefattar också att utveckla ett förslag på omvandling och en ny användning. Det kan exempelvis handla om en föreslagen förändring av den fysiska miljön och/eller ett nytt arbetssätt som kan testas genom en prototyp.

Delleverans 1 – Inventering och analys

- Inventering och analys dokumenteras och sammanfattas. Inlämnat material ska redogöra för metoder, resultat samt vilka slutsatser som extraherats. Inlämnat material ska utformas för att möjliggöra kunskapsspridning och förankring även utanför projektets ramar. Skisser, modeller eller andra fysiska objekt kan med fördel vara del av leveransen.
- Teamet förbereder även en presentation för ett delseminarium, av inventering, analys och de slutsatser som teamet extraherat. Under delseminariet deltar projektledningen från ArkDes, fastighetsägarna och sakkunniga.

Fas 2: Omvandlings- och förvaltningsförslag

Teamet tar fram ett omvandlings- och förvaltningsförslag som bygger på inventeringen och analysen. Planen ska innehålla strategi, metod och gestaltungsförslag för hur fastighetens strukturer kan omvandlas, utvecklas och förvaltas. Planen ska föreslå ett antal nyckelhändelser/ prototyper/ policyförändringsförslag som den föreslagna omvandlingen av den fysiska miljön kräver. Planen ska också beskriva hur och av vem dessa kan genomföras, samt förslagets konsekvenser för befintliga värden.

Delleverans 2 – Omvandlings- och förvaltningsförslag

- Inlämnat omvandlings- och förvaltningsförslag ska utformas för att möjliggöra kunskapsspridning och förankring även utanför projektets ramar. Skisser, modeller eller andra fysiska objekt kan med fördel vara en del av leveransen.
- Teamet förbereder även en presentation till slutseminariet av omvandlings- och förvaltningsförslaget innehållande strategier, metoder och gestaltungsförslag.

Vid varje delleverans kommer teamet att ombes svara på ett antal frågor som syftar till dokumentation, reflektion och kunskapsutvinning ur projektet.

Fastigheterna

Varje team kommer att bli tilldelade en fastighet att utforska. Fastigheterna med kopplade utmaningar är utvalda för att spegla bredden i gestaltad livsmiljö-begreppet, det vill säga arkitektur, form, design, konst och kulturmiljö, och fånga upp många av de utmaningar som byggherrar och fastighetsägare konfronterar vid omvandling av fastigheter.

Hur genomförs en varsam utveckling av fastigheten med hänsyn till såväl befintliga värden som att möta aktuella samhällsutmaningar? Hur kan just den här fastigheten med hjälp av arkitektur, form, design, konst och kulturmiljö gestaltas så att den utvecklas för vidare bruk?

Förutsättningar

Projekttid
2025-03-19 - 2026-01-31

Tidplan

- Utlysning: 30 januari– 20 februari
- Tillkännagivande: cirka vecka 10
- Teamen ansöker om finansiering från Vinnova
- Uppstartsmöte/seminarium: 19 mars
- Delleverans 1 – Inventering och analys: juni
- Delseminarium delleverans 1: juni
- Delleverans 2 – Omvandlings- och förvaltningsförslag: december
- Slutseminarium delleverans 2: januari 2026

Arvode

Arvodet om maximalt 600 000 kronor består av ett bidrag som söks i en separat process av tilldelade team. Teamen ska skicka in en ansökan i Vinnovas webbtjänst efter att ArkDes meddelat tilldelning. Vinnova kommer att besluta om finansiering med stöd av stödgrunder som beskrivs i bilaga 1. Resor och platsbesök ingår i arvodet och redovisas i den budget som läggs upp i Vinnovas webbtjänst efter tilldelningen. Länk till Vinnovas regler och villkor för finansiering finns här: <https://www.vinnova.se/sok-finansiering/regler-for-finansiering/>

Ansökan och urval

Vi söker tre engagerade och kreativa tvärdisciplinära team för att utforska hur befintliga fastigheter kan omvandlas och förvaltas för att bli en resurs med nya funktioner, och i den processen undersöka och ta fram innovativa förslag på policyutveckling.

Krav för deltagande:

- Teamet består av minst 3 max 5 personer från minst två olika discipliner.
- Teamets medlemmar kommer från minst två olika arbetsplatser.
- Minst en av teamets medlemmar ska vara arkitekt, designer eller ha snarlik gestaltningskompetens. Övriga teammedlemmar kan ha andra kompetenser såsom stadsplanering, miljövetenskap, byggnadsteknik, bebyggelseantikvarisk kompetens, samhällsvetenskap, fastighetsekonomi och -juridik eller andra relevanta områden.
- I teamet ska det finnas minst en person med dokumenterad erfarenhet av att genomföra processer med många intressenter och behovsägare. Teamet behöver kunna arbeta lyhört gentemot fastighetsägare, sakkunniga och andra relevanta aktörer.
- Bidragsmottagare är juridiska personer med svenskt organisationsnummer med filial eller driftställe i Sverige. Endast kostnader som uppkommer i filialens eller driftställets verksamhet i projektet är stödberättigande.

Det är meriterande om teamet har erfarenhet av att:

- Arbeta utforskande, platsspecifikt, inkluderande och tvärdisciplinärt.
- Arbeta med innovation, adaptiv återanvändning och spekulativ gestaltning.
- Arbeta med materialförädling.
- Arbeta med varsamma lösningar.
- Arbeta med fastighetsekonomi- och juridik.

ArkDes uppmuntrar team som präglas av en mångfald av perspektiv och erfarenheter.

Ansökningsprocess

Utlysningen öppnar: 2025-01-30

Sista ansökningsdag: 2025-02-20 kl. 13.00

Utlysning
Open call

Ansökan

Ansökan ska vara ArkDes tillhanda senast den 2025-02-20 kl. 13:00. Ansökan lämnas in via formulär på ArkDes hemsida: <https://arkdes.se/utlysningar/omvandling-repurpose/>. Ansökan ska skrivas på svenska eller skandinaviska. Filstorleken får inte överstiga 10 MB. Materialet får ej överskrida 10 A4-sidor. Material som överskrider 10 A4-sidor kommer ej att ingå i bedömningen.

Ansökan ska innehålla följande:

1. Introduktion

Kort inledning där teamet beskriver anledning till ansökan, samt hur teamet vill ta sig an det praktisknära forskningsprojektet.

2. Teamet

Teamets sammansättning och gemensamma kompetenser. Ange även vem som är huvudkontaktperson.

3. Genomförande

Beskrivning av de metoder och praktiker samt frågeställningar/perspektiv som teamet är intresserade av att utforska. Beskriv er projektidé, mål och leveranser samt projektets potential.

3. Dokumentation

Beskrivning av hur teamet ämnar dokumentera sin process och sprida resultaten.

4. Lärande

Beskrivning av vilken kunskap teamet vill få möjlighet att inhämta och vidareutveckla under projektiden.

5. Styrning och utmaningar

Beskrivning av teamets interna arbete samt vilka eventuella utmaningar som identifierats.

6. Utgångspunkter

Beskrivning av teamets teoretiska och praktiska utgångspunkter. En kort beskrivning och omvärldsanalys av tre praktisknära, undersökande eller forskningsbaserade referensprojekt som teamet hämtar kunskap ifrån och/eller bygger vidare på. Minst ett av referensprojekten ska ha genomförts av teamets medlemmar, övriga kan ha genomförts av utomstående praktiker eller forskare. Länk till projektrapporter, filmer eller annat material kan infogas om de kompletteras med beskrivande text.

7. CV

Kortfattade CV:n i punktform

Bedömning

Bedömningen görs av projektledningen på ArkDes med stöd av sakkunniga från Riksantikvarieämbetet och Fastighetsägarna. Val kommer att ske genom en sammanvägd bedömning av följande kriterier:

Potential

- Potential i teoretiska och praktiska utgångspunkter.
- Potential att resultatet bidrar till nya processer, metoder och kunskap.
- Potential till policyutveckling.
- Potential till att lärdomar och resultat kan tas vidare och spridas efter avslutat projekt.

Aktörer

- Teamets sammansättning gällande relevant tvärdisciplinär kunskap.
- Teamets potential att driva utforskande gestaltungsprocesser.

Genomförbarhet

- Relevans och potential i beskrivning av metod och praktik i förhållande till projektets innehåll och omfattning.
- Förmåga att dokumentera genomförande och projektresultat, skapa underlag för kommunikation och spridning, samt att genomföra kommunikationsinsatser.

Ägande, nyttjande- och upphovsrätt

Arrangören (ArkDes) innehar tillsammans med övriga projektparter den materiella äganderätten till resultatet av utlysningen, och har rätt att använda förslag som underlag i det fortsatta arbetet. Förslagsställare innehar upphovsrätten och behåller nyttjanderätten till sina förslag. Förslagsställare äger ej rätt att publicera eller på annat sätt offentliggöra sitt förslag utan godkännande av arrangören.

Kontakt

Frågor ställs till info@arkdes.se.

Ny information, uppdatering och Frågor & Svar publiceras på <https://arkdes.se/utlysningar/omvandling-repurpose/>.

Utlysning
Open call

